مروری بر نقش شهید محمود شهبازی در عملیات‌های فتح‌المبین و الی‌بیت‌المقدس در گفت‌وگوی «جوان» با سردار «محمدرضا نامی»

ایثار فرماندهانی مثل حاج محمود دروازه‌های خرمشهر را گشود

احمد محمدتبریزی

شهید حاج محمود شهبازی، در دی ۱۳۶۰ به عنوان قائم مقام تیپ ۲۷ محمد رسول‌الله(ص) منصوب شد و در دو عملیات بزرگ فتح‌المبین و بیت‌المقدس جانشین حاج احمد متوسلیان بود. شهید شهبازی، با حضوری مستمر در این دو عملیات نقش بسیار مؤثری در موفقیت رزمندگان داشت. شهید شهبازی در دوم خرداد ۱۳۶۱، در یک قدمی فتح خرمشهر و در جریان عملیات الی بیت‌المقدس آسمانی شد تا جای خالی‌اش در روز سوم خرداد در میان نیروهای تیپ ۲۷ احساس شود. سردار «محمدرضا نامی» از پژوهشگران دفاع مقدس و همرزمان شهید شهبازی در گفت‌وگو با «جوان» از این فرمانده شجاع و خوشنام می‌گوید.

آشنایی شما و شهید شهبازی از کجا شروع شد و تا چه زمانی ادامه پیدا کرد؟

شهید حاج محمود شهبازی متولد ۱۳۳۷ در اصفهان بود. ایشان دانشجوی رشته مهندسی شیمی از دانشگاه علم و صنعت بود و به عنوان دانشجو وارد مبارزات انقلابی شد و پس از پیروزی انقلاب به عضویت سپاه در آمد. شهید شهبازی در سال ۱۳۵۸ برای مبارزه با ضد انقلاب در کردستان حضور داشت و سال ۱۳۵۹ به عنوان فرمانده سپاه استان همدان منصوب شد. در همین سال که مصادف با آغاز جنگ تحمیلی شد، عمده فعالیت ایشان در غرب کشور و در منطقه سر پل ذهاب و گیلانغرب بود. عملیات‌های مطلع‌الفجر و بازی‌دراز از جمله نقش‌آفرینی‌های شهید شهبازی در آن سال‌ها بود. زمانی که فرمانده کل سپاه تصمیم گرفتند تیپ‌های پیاده در سپاه تشکیل شود، نفراتی مثل حاج احمد متوسلیان، شهید همت و شهید شهبازی برای تیپ ۲۷ محمد رسول‌الله(ص) انتخاب شدند. من در دی ۱۳۶۰ در همین مقطع با شهید شهبازی آشنا شدم و آشنایی‌مان تا زمان شهادت ایشان هم ادامه داشت. از زمانی که نیروها در کرمانشاه به هم پیوستند اولین آشنایی‌ام با شهید شهبازی اتفاق افتاد. با پیشنهاد حاج احمد متوسلیان در دی ۱۳۶۰ سه گروه از سپاه مریوان، پاوه و همدان تحت فرماندهی حاج احمد متوسلیان، حاج محمود شهبازی و حاج ابراهیم همت عازم جنوب شدند. حاج حسین همدانی و نیروهای دیگری از سپاه همدان که سابقه حضور در جبهه غرب را داشتند نیز در آن گروه عازم منطقه جنوب شدند. آنجا تصمیم بر این گرفته شد که حاج احمد متوسلیان فرمانده تیپ ۲۷ محمد رسول‌الله(ص) شود و حاج محمود شهبازی جانشین تیپ باشد.

شهید شهبازی متولد اصفهان بودند و در همدان خدمت می‌کردند، چطور به تهران و تیپ ۲۷ آمدند؟

شهید شهبازی در منطقه غرب در سال ۱۳۵۸ فعالیت زیادی داشت. همچنین همدان جایی بود که وقتی نیروهای تهران می‌خواستند به سمت غرب بروند در این شهر می‌ماندند. در همین سال آشنایی حاج احمد و شهید شهبازی بیشتر می‌شود و پس از ابلاغ تشکیل تیپ شهید شهبازی به تیپ ۲۷ می‌آید و این همکاری بیشتر می‌شود. همچنین باید از حضور شهید همدانی در کنار شهید شهبازی هم گفت. این دو شهید همواره در کارها کنار همدیگر حضور داشتند و به خوبی در کنار هم عمل می‌کردند.

توانایی‌های بالای شهید شهبازی حاج احمد را به آوردن شهید شهبازی به تیپ ۲۷ مجاب کرده بود؟

قطعاً، فرمانده سپاه گفته بود برای فرماندهی تیپ، حاج احمد، حاج ابراهیم همت و حاج محمود شهبازی خودشان تصمیم بگیرند و تقسیم کار کنند. با اجماع همه حاج احمد فرمانده تیپ شد و شهید شهبازی با توجه به توانایی‌ها و قابلیت‌هایش به عنوان جانشین حاج احمد مشخص شد. حاج همت نیز مسئولیت رئیس ستاد تیپ را برعهده گرفت. در صحنه‌های عملیاتی، حاج احمد یک محور عملیاتی فتح‌المبین را به شهبازی واگذار کرد تا خیالش راحت باشد. در تقسیم کار، در سازماندهی، آموزش و دیگر صحنه‌ها شهید شهبازی، شهید همت و دیگر فرماندهان وزنه‌هایی بودند که کار را پیش می‌بردند. در مرحله اول عملیات بیت‌المقدس حاج احمد محور سمت چپ را به شهید قجه‌ای و محور سمت راست از ایستگاه حسینیه را به شهید شهبازی و همدانی واگذار کرد تا نیروها تحت نظر آنها عمل کنند. شهید شهبازی جانشین تیپ بود و باید کار ستادی و پشتیبانی می‌کرد ولی بیشتر وقتش را در منطقه عملیاتی و در خط مقدم می‌گذراند. شهید شهبازی در عملیات‌های فتح‌المبین و بیت‌المقدس با یک موتور تریل با سرعت عمل بالا و با چابکی در منطقه حضور پیدا می‌کرد.

پس شهید شهبازی و سایر نیروها در فاصله کوتاهی خودشان را برای عملیات فتح‌المبین آماده کردند؟

بله، در فاصله کوتاهی با نقش‌آفرینی فرماندهان تیپ و دیگر نیروها در کوتاه‌ترین زمان، با اعزام گسترده رزمندگان از تهران به پادگان دوکوهه چند کار مهم انجام شد. جذب، سازماندهی، آموزش و تشکیل گردان‌های تیپ مهم‌ترین کار در آن زمان بود. در تقسیم کار بین فرماندهان اصلی تیپ که شهید شهبازی هم جزوشان بود، تشکیل گردان‌ها در مدت زمان کوتاهی انجام گرفت. همزمان با این کارها، تیپ ۲۷ خودش را برای عملیات فتح‌المبین نیز آماده

> شهید شهبازی در منطقه غرب در سال ۱۳۵۸ فعالیت زیادی داشت. همچنین همدان جایی بود که وقتی نیروهای تهران می‌خواستند به سمت غرب بروند در این شهر می‌ماندند. در همین سال آشنایی حاج احمد و شهید شهبازی بیشتر می‌شود و پس از ابلاغ تشکیل تیپ شهید شهبازی به تیپ ۲۷ می‌آید و این همکاری بیشتر می‌شود

می‌کرد. آنجا فرماندهانی مثل حاج احمد متوسلیان، شهیدان شهبازی، همدانی، همت، چراغی، قجه‌ای و وزوایی با تلاش‌های شبانه‌روزی گردان‌ها را برای عملیات آماده می‌کردند و همزمان کار شناسایی منطقه را هم انجام می‌دادند. برای عملیات فتح‌المبین سه محور به تیپ ۲۷ داده شده بود. حاج احمد یکی از محورها را به شهید شهبازی واگذار کرد. با تقسیم کارها، عملیات فتح‌المبین با تلاش نیروها طی یک هفته انجام شد که آزادسازی شمال خوزستان را به دنبال داشت. همچنین به دلیل نوع تاکتیک اتخاذ شده در این عملیات دشمن در محاصره قرار گرفت و ۱۸ هزار اسیر داد. دشمن در عملیات فتح‌المبین در موضع انفعالی قرار گرفت و از انبوه غنایمی که به دست آمد، نه تنها نیروها تضعیف نشدند بلکه تقویت هم شدند. اگرچه تیپ‌های پیاده قبل از فتح‌المبین تشکیل شده بودند ولی واحدهای زرهی و توپخانه، پس از عملیات فتح‌المبین با همان غنایم راه‌اندازی شد. ویژگی‌های فرماندهی شهید شهبازی از زمان عملیات فتح‌المبین بیشتر بروز و ظهور پیدا کرد. ایشان تمام اقدامات را در محورها با یک موتور تریل انجام می‌داد. یک عینک مخصوص برای گردوغبار داشت و مدام در منطقه حضور پیدا می‌کرد. شهید شهبازی در جایگاه جانشینی فرمانده تیپ در عملیات فتح‌المبین نقش مهمی برعهده داشت.

همین سرعت عمل برای انجام کارها در عملیات بیت‌المقدس هم اتفاق افتاد؟

حدود یک ماه پس از عملیات فتح‌المبین، فرماندهان طرح عملیات بیت‌المقدس را قطعی کردند و نیروها خیلی سریع وارد منطقه شدند و همان اقدامات عملیات فتح‌المبین به سرعت انجام شد. شهید شهبازی در این زمینه در کنار حاج احمد و همت با تقسیم کاری که انجام داده بودند پیگیر موضوعات مختلف بودند تا نیروها در شب عملیات مشکلی نداشته باشند. وقتی وارد منطقه شدیم یک دکل دیده‌بانی برای شناسایی وجود داشت و بارها دیدم شهید شهبازی، حاج احمد و همت از روی دکل دیده‌بانی منطقه را بررسی می‌کنند. فرماندهان تیپ شبانه کار شناسایی را انجام می‌دادند. شهید شهبازی نیز در شناسایی‌ها به طور محدود تلاش‌هایی داشت. تصمیم بر این شد طبق چندین مرحله عملیات بیت‌المقدس انجام شود. وقتی جاده اهواز- خرمشهر را با آن استحکامات می‌دیدیم نگران بودیم که آیا جاده آزاد می‌شود یا نه. باید از کارون عبور می‌کردیم و ۱۸ کیلومتر پیاده تا جاده اهواز – خرمشهر می‌رفتیم و تازه آنجا درگیری شروع می‌شد. مرحله اول عملیات با عبور نیروها از کارون و طی کردن مسیر پیاده‌روی انجام شد. خوشبختانه پس از چند ساعت درگیری در جاده اهواز- خرمشهر خبر آزادسازی بخشی از جاده مخابره شد. از روز اول و دوم عملیات ۸ تا ۱۰ کیلومتر جاده به دست نیروهای تیپ ۲۷ آزاد شد که بسیار مهم بود. شمال و جنوب جاده از ایستگاه گرمدشت که ۱۵ کیلومتر با خرمشهر فاصله داشت هنوز در اختیار دشمن بود. در محور تیپ ۲۷ شهید شهبازی به عنوان جانشین فرمانده وارد صحنه شد. این محدوده بین فرماندهان اصلی تقسیم شده بود و شمال محور به شهید شهبازی واگذار شده بود. دشمن از سه جناح مستقیم، شمال و جنوب جاده به رزمندگان فشار می‌آورد. جنوب جاده به گردان سلمان به فرماندهی شهید قجه‌ای واگذار شده بود. من بیشتر در محورها تردد داشتم و شهید شهبازی و شهید همدانی را در بحبوحه آتش و صحنه سنگین نبرد می‌دیدم که چگونه بین نیروهای خودی و دشمن حرکت

سایت نوید شاهد

شهید شهبازی و شهید همدانی دوستی نزدیکی با هم داشتند

> شهید شهبازی با اینکه جانشین فرمانده بود و باید چند کیلومتر عقب‌تر از نیروها و گردان‌ها در منطقه حرکت می‌کرد، اما خودش با حضور در خط مقدم همچون حاج احمد و شهید همت سعی بر کنترل و هماهنگی نیروها داشت. فداکاری نیروهایی مثل شهید شهبازی، شهید قجه‌ای و سایر گردان‌ها در مرحله اول عملیات زمینه را برای آزادسازی جاده فراهم کرد

می‌کنند و در حال هماهنگی، سازماندهی و هدایت نیروها هستند. نقش‌آفرینی شهید شهبازی در مرحله اول عملیات مخصوصاً در محور شمالی بسیار تأثیرگذار بود و شاهد فداکاری و حضور مستمر ایشان بودیم. شهید شهبازی با اینکه جانشین فرمانده بود و باید چند کیلومتر عقب‌تر از نیروها و گردان‌ها در منطقه حرکت می‌کرد، اما خودش با حضور در خط مقدم همچون حاج احمد و شهید همت سعی بر کنترل و هماهنگی نیروها داشت. فداکاری نیروهایی مثل شهید شهبازی، شهید قجه‌ای و سایر گردان‌ها در مرحله اول عملیات زمینه را برای آزادسازی جاده فراهم کرد و با مقاومت رزمندگان و حفظ منطقه تمام جاده آزاد شد. اگر مقاومت شهید شهبازی در مرحله اول عملیات نبود دشمن نیروها را مجبور به عقب‌نشینی کرده و این کار را برای ادامه عملیات سخت می‌کرد. با مقاومت و از خودگذشتگی رزمندگان منطقه حفظ و شرایط برای مرحله دوم عملیات مهیا شد. مرحله دوم عملیات پس از یک هفته آغاز شد و شهید شهبازی با حضور مستمر در خط سعی بر کنترل داشت.

حضور نیروهای تیپ ۲۷ مثل شهید شهبازی، حاج احمد و دیگر فرماندهان چه شرایطی را برای نیروهای بعثی رقم زده بود؟

در مراحل پایانی مرحله دوم که ما آماده اجرای مرحله سوم می‌شدیم دشمن تمام تلاشش را برای حفظ خرمشهر می‌کرد و صدام گفته بود اگر ایران خرمشهر را بگیرد ما کلید بصره را می‌دهیم. این ادعا نشان از تقویت خط دفاعی بین خرمشهر و شلمچه می‌داد. وضعیت نیروهای خودی برعکس دشمن بود. چیزی حدود ۲۳، ۲۴ روز درگیری سخت و سنگین باعث شده بود نیروها تحلیل بروند. قبل از آغاز مرحله سوم وقتی حاج احمد در قرارگاه کربلا از ضرورت اجرای عملیات و آزادی خرمشهر می‌گوید همه فرماندهان اعلام می‌کنند این کار باید انجام شود و نیروهایشان را برای اجرای مرحله سوم عملیات سازماندهی می‌کنند. مرحله سوم عملیات بین یکم تا سوم خرداد انجام می‌شد و مأموریت در محور شلمچه به تیپ ۲۷ واگذار شد. من شب آغاز مرحله سوم مجروح شدم و به عقب برگشتم. پس از آزادی خرمشهر رزمندگان به من از نقش شهید شهبازی در مرحله سوم عملیات و اوج فداکاری و شجاعت ایشان گفتند. با توجه به شرایط نیروها تاکتیکی اتخاذ شد که ابتدا خرمشهر محاصره شود و بعد از محاصره، نیروها برای آزادسازی خرمشهر بروند. برای محاصره دشمن همه نیروها از فرماندهانی مثل شهید شهبازی، شهید همت و دیگر نیروها پشت خاکریز نقطه رهایی قرار گرفتند. این عملیات شامگاه روز یکم انجام شد و روز دوم خرداد نیروها موفق شدند راه را ببندند و خرمشهر را محاصره کنند. روز دوم خرداد دشمن تمام تلاشش را کرد تا این محاصره را بشکند و راه پشتیبانی و تدارکاتی نیروهای بعثی را باز کند اما مقاومت حماسی شهید شهبازی در روز دوم خرداد همراه سایر رزمندگان این اجازه را به دشمن نداد. شهید شهبازی در همین روز در نهایت فداکاری و ایثار منطقه را حفظ می‌کند و به شهادت می‌رسد.

شهید شهبازی جانشین فرمانده بودند و حضور مستمرشان در منطقه چقدر در تقویت روحیه نیروها و موفقیت عملیات تأثیر داشت؟

این یک ویژگی خیلی مهم در پیروزی و موفقیت نیروها بود. اگر فرماندهان در آن شرایط می‌خواستند کلاسیک برخورد کنند و فقط در قرارگاه تاکتیکی بنشینند و با دستور و نقشه نیروها را هدایت کنند معلوم نبود چه نتیجه‌ای حاصل می‌شد. من از همان اولین روز عملیات بیت‌المقدس حاج احمد را در خط دیدم. تا من را با موتور دید سریع پشت موتور نشست و گفت از سمت جاده اهواز- خرمشهر حرکت کن. هنوز خاکریز و جان‌پناهی زده نشده بود و حرکت در منطقه خطرات زیادی داشت. من و حاج احمد با موتور به سمت جنوب منطقه رفتیم و آنقدر پیشروی کردیم که در تیررس دشمن قرار گرفتیم. من دیگر از ایشان مشورت نگرفتم و گفتم اگر ادامه بدهم خیلی خطرناک می‌شود. فرماندهان اینگونه نیروها را هدایت می‌کردند. وقتی یک فرمانده در منطقه حضور پیدا می‌کرد اطلاعات خوبی از منطقه به دست می‌آورد و بعد فرمانده گردان را به خوبی توجیه می‌کرد. بیشتر فرماندهان ما با همین شیوه در منطقه حاضر می‌شدند و اگر غیر از این بود نتیجه و پیروزی حاصل نمی‌شد. از زمان آشنایی و تشکیل تیپ، شهید شهبازی نقش مهمی در موفقیت‌های تیپ ۲۷ داشت. حاج محمود کمک حاج احمد متوسلیان بود و در تصمیم‌گیری‌ها با رویکرد انقلابی و نگاه عقلانی به بهترین راهکارها برای مقابله با دشمن می‌رسید. شهید شهبازی دانشجوی باهوشی بود که توانست در موفقیت‌های تیپ ۲۷ کمک زیادی کند. دو عامل ایمان و اعتقاد در رفتار همه رزمندگان ظهور و بروز داشت.

دوم خرداد تیپ ۲۷ یکی از مهم‌ترین فرماندهانش به نام محمود شهبازی را از دست داد. آزادسازی خرمشهر در سوم خرداد برای نیروهای تیپ ۲۷ چه حس و حالی داشت؟

من خبر آزادسازی خرمشهر را از بیمارستان شنیدم. این لحظه یکی از هیجان‌انگیزترین و مهم‌ترین لحظات زندگی‌ام بود. بهترین خبری بود که در تمام عمرم شنیدم. کسانی که در مراحل مختلف عملیات، سختی‌ها را دیده بودند می‌دانستند آزادی خرمشهر چه معنایی دارد. وقتی خبر آزادی خرمشهر داده شد رزمندگان در مسجد جامع شادمانی کردند و جشن پیروزی گرفتند. مردم در سراسر کشور به خیابان آمدند و این اتفاق مهم را جشن گرفتند. یکی از شعارهای مردم ایران این بود که جای شهدا در این حماسه و پیروزی خالی است.

جدول

طراح: علیرضا سجادی فر ■ شماره ۶۲۱۹

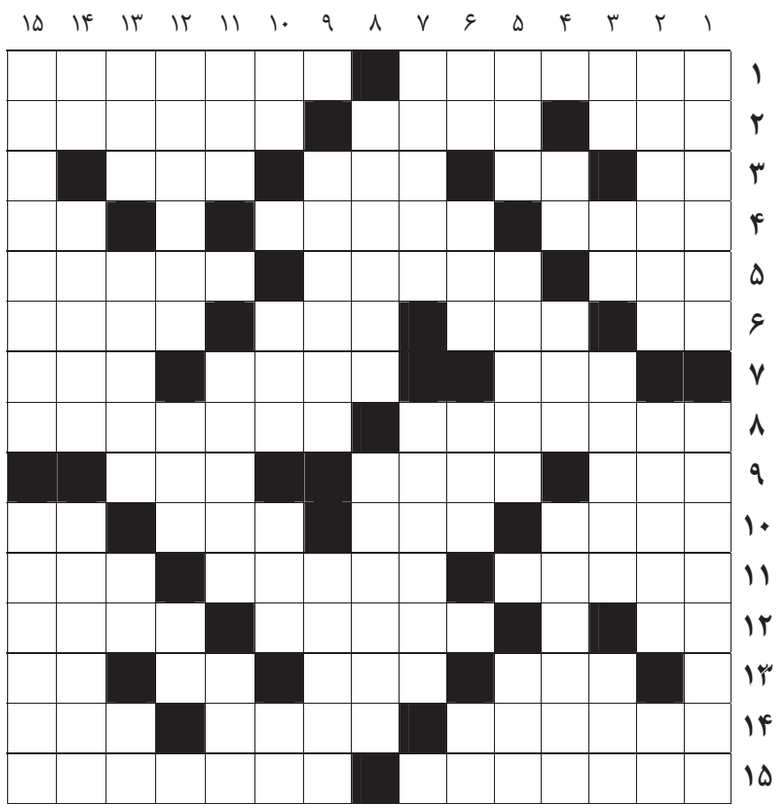

از راست به چپ

■ ۱ـ سیاستمدار- از مصالح ساختمانی ■ ۲- بهره- خراب و ویران- درجه‌داری در نیروی دریایی ■ ۳ـ پول چشم بادامی‌ها- مقدار مصرف دارو- بخش سایش‌پذیر ترمز- شهری در فرانسه ■ ۴ـ باعث و علت- از فرماندهان شهید سال های دفاع مقدس- چوب پهن کشتی‌رانی ■ ۵ـ انفرادی- یار لورل- چست و زرنگ ■ ۶ـ طرف بیرون هر چیز- گروه و دسته- رنگ آسمان- از نام‌های پسرانه ■ ۷ـ کنار- روایت کنندگان- هوش و حافظه ■ ۸ـ بیماری تب نوبه- از شغل‌های قدیمی که عمده ماده اولیه‌اش پشم گوسفند است ■ ۹ـ پدربزرگ- سروش غیبی- مدل موی امروزی ■ ۱۰ـ چرخ رسن تابی- میزان سردی و گرمی- زیبا و آراسته- پروردگار ■ ۱۱ـ هدایت و بازرسی- از ابزار آهنی- سوال از مکان ■ ۱۲ـ شاه شعرا- ضد خیزان- فرورفتن خورشید ■ ۱۳ـ دمای قلقل کردن آب روی آتش!- جنگ- خیر نیست- نوعی حلوا ■ ۱۴ـ مجنون و بی‌عقل- سرکش و نافرمان- الفبای نوروزی ■ ۱۵- شجره- عاشق و شیدا

از بالا به پایین

■ ۱ـ یک دهم متر- عملی که پس از قهر با کسی برای جلب رضایت و آشتی انجام می‌دهند ■ ۲ـ سازمانی وابسته به سازمان ملل- مرآت- پاسخ مثبت فرنگی ■ ۳ـ تشک ماوس- حرف فقدان- بزرگواری- نهر و کانال ■ ۴ـ خرس- نابودی- درختی زینتی از تیره‌ی پروانه‌واران ■ ۵ـ از وسایل اداری- پرنده حلال گوشت- آب‌تنی ■ ۶ـ پدر- پول زور- خاطر و ذهن- قصد و اراده ■ ۷ـ اتاق بزرگ- جو ■ ۸ـ عمده فروش- تجملی و زیبا ■ ۹ـ سکو و منبر- یار عروس ■ ۱۰ـ تاکسی پرظرفیت- اسب قاصد- خانه زنبورعسل- زنجیر ■ ۱۱ـ مخفف از آن- خاکسپاری- سرپایینی ■ ۱۲ـ هر چیز معلق- غالیه- جوان و بی تجربه ■ ۱۳ـ مرد سختگیر و خشک مزاج – ظرف آبخوری- ناشنوا- مغز سر ■ ۱۴ـ حرف انتخاب- خویشاوند- مردانگی ■ ۱۵ـ حکاحی- گروهی از گیاهان علفی

جدول سودوکو

ارقام ۱ تا ۹ را طوری قرار دهید که در هر ردیف، ستون و مربع‌های کوچک سه در سه فقط یک بار به کار روند.

	۳				۶	۸		
						۹		
	۶				۱	۲		
۲		۵		۷				
۷				۱	۸		۵	
۱							۸	
		۷	۱					
		۸					۴	۹
			۳		۵			۶

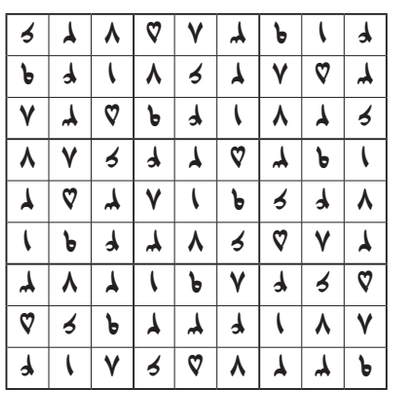

جدول کلمات متقاطع
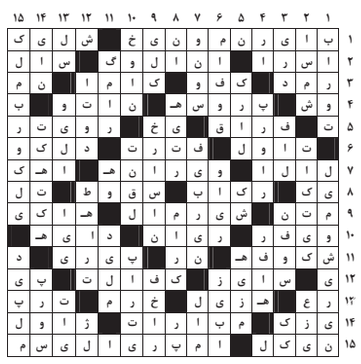
پاسخ جدول شماره ۶۲۱۸